

Milena Kovačević
The British Council, Zagreb

Diane Larsen-Freeman, Michael H. Long: AN INTRODUCTION TO SECOND LANGUAGE ACQUISITION RESEARCH

Longman, London and New York, 1994 (četvrto izdanje), 398 str.

Premda je knjiga *An Introduction to Second Language Acquisition Research* (Uvod u istraživanja usvajanja drugog jezika), koju su napisali priznati američki primijenjeni lingvisti Diane Larsen-Freeman i Michael H. Long, objavljena prvi put 1991. godine, te je tako već nekoliko godina dostupna studentima i zalcima primijenjene lingvistike, čini se da ni njezin sadržaj ni značenje nisu dovoljno poznati našim anglistima, a osobito studentima, profesorima i istraživačima drugih jezika. Kako je ta knjiga postala već klasičan udžbenik iz jedne discipline primijenjene lingvistike na anglosaksonskom području, ovom bih prilikom upozorila na njezinu vrijednost.

Autori su knjigu napisali misleći ponajprije na studente primijenjene lingvistike, lingvistike, psihologije i psiholingvistike – sva se poglavlja odlikuju iscrpnim pregledima pojedinog problema koji se intelektualno postavlja kao izazov, kao nešto što čeka nove odgovore; poglavljima slijedi promišljen *comprehension check*, te konkretni zadaci (*application*) koje student treba inteligentno riješiti; posebno je taj dio poglavlja stimulativan, jer su se autori služili brojnim stvarnim primjerima iz nastavne prakse, te iskustvenog opažanja i istraživačkog rada znanstvenika u području usvajanja drugog jezika. Takav »udžbenički formalizam« knjige, koji ne zaboravlja da studenti moraju »nešto i naučiti«, vrlo je primjeren, jer čitatelja maksimalno misaono angažira i postupno ga uvlači u proces usvajanja »znanja« – proces koji svatko mora poduzeti sam, te je stoga individualan čin. Navedena udžbenička struktura ne oduzima knjizi ništa od intelektualnog izazova koji će prirodno potražiti »poznavaatelji teme« – autori, naime, dosljedno pokazuju da nema jednostavnih odgovora, osobito u znanosti, i pri tome im je veoma stalo osvijestiti važnost metodologije istraživačkog procesa u relativno mladoj znanosti kakva je *SLA research* (istraživanje usvajanja drugog jezika). Na kraju knjige je epilog koji, suprotno očekivanjima, ne daje neku »konačnu ocjenu«, već ostavlja »otvorena vrata« čitalačkom razmišljanju, naznačavanjem mogućih putova istraživanja u ovom području.

Uputila bih čitatelja na neke »probleme« ili »problematske razine« o kojima autori u knjizi raspravljaju ili o kojima se na osobit način izražavaju. Nastojeći prikazati dvadesetogodišnji razvitak discipline koja je nastala kao samostojna znanost na temeljima osnovnih lingvističkih i psiholingvističkih znanosti te trudeći se pokazati kako se s godinama predmetno područje te znanosti osamostaljivalo i jačalo po obujmu empirijskih činjenica i spoznaja, od kojih su i druge znanosti počele »imati koristi«, autori diskutiraju o »važnim« temama: metodologiji istraživanja usvajanja drugog jezika; tipovima analize podataka; rezultatima dosadašnjih istraživanja; lingvističkoj sredini kao varijabli u usvajanju jezika; objašnjenju različitosti uspjeha kod učenika drugog jezika; teoriji usvajanja drugog jezika. Pitajući se, u duhu anglosaksonske pragmatike, kakva je korist od proučavanja načina na koji se usvaja drugi ili strani jezik, autori drže da je najočitija korist za – nastavnike stranog jezika. Držimo, kažu autori na jednome mjestu, kako nastavnikove odluke o nastavnom procesu trebaju uvelike biti temeljene na poznavanju predmetnog područja

koje poučavaju (tj. jezik i njegova kultura) i na poznavanju **osobitosti učenika s kojima rade i procesa učenja jezika** (naglasila M. K.). Ako se varijable nastavnik/nastava – jezik/kultura – učenici/učenje vizualno zamisle kao krajnje točke jednog trokuta, onda se istraživanja usvajanja drugog jezika bave varijablama učenici/učenje, pa je u primijenjenoj lingvistici upravo taj paradigmatički pomak s nastavnoga procesa na proces učenja bio ključan za konstituiranje SLA kao znanosti.

No da se vratimo na gore spomenutu »korist« koju nastavnici jezika mogu imati od SLA istraživanja. Kakva je priroda te koristi? Na to pitanje autori daju jedan od odgovora koji se prirodno može očekivati od ljudi koji se ozbiljno bave istraživanjem i znanosti, a koji katkad »razočarava« nastavnike (što je, osobno mislim, predmet velikog nesporeda: nastavnici, naime, s pravom, žele izravne odgovore na goruće probleme pragmatike nastave, a bit je »znanosti« da u tamu nepoznatoga pokušava ubaciti svjetlo spoznaje, koje se onda neizravno može, ali i ne mora, reflektirati na svakodnevnu pragmatiku – nesporedum je tako često neizbježan). Kada su u pitanju rezultati SLA, mišljenje je autora, nastavnici trebaju biti skromni u očekivanjima, što potkrepljuju utemeljenim stavom Lightbownove (1985) da SLA istraživanja otkrivaju, donekle, što učenici *rade* (do) i *znaju* (know), ali ne i kako su došli do toga da čine i rade stvari u jeziku koji im nije materinski – stoga SLA istraživanja, u sadašnjoj fazi razvoja te znanosti, ne može upozoravati na praktične metode koje nastavnik mora primijeniti u nastavnoj situaciji. Međutim, napor istraživanja u SLA vrijedan je ako vodi do veće nastavnikove **svijesti o procesu usvajanja jezika** (naglasila M. K.) i ako povećava njegovu osjetljivost prema učeniku. Takva pozicija autora isto je tako skromna, čini mi se, kao što je i njihov zahtjev za skromnošću nastavnikovih očekivanja, te »prosvjetiteljska« (u doslovnom značenju te riječi) funkcija SLA, kao i svake znanosti uostalom, ostaje njezin *raison d'etre*.

Posebno mi se, sa znanstveno-istraživačkog aspekta, čine važnima poglavlja u kojima se sustavno raspravlja o metodologiji istraživanja usvajanja drugoga ili stranoga jezika, o tipovima analize podataka, te o teorijama usvajanja jezika. To su izvrsne rasprave, s preciznim definicijama, analitičkim mišljenjem i konkretnim istraživačkim primjerima, koje osvješćuju metode koje su univerzalne i u drugim znanostima, a primjenjuju se s osobitom namjerom i u istraživanjima usvajanja jezika. Mislim da u našoj literaturi takvih kontekstualiziranih uvoda nema dovoljno, te da taj tip znanja nije dovoljno eksplicitno prenošen studentima stranih jezika.

Kako je ova knjiga sjajan udžbenik, mislim da bi se trebala naći na policama knjižnica anglistike te knjižnica ostalih jezičnih odsjeka svih četiriju hrvatskih sveučilišta (Zagreb, Osijek, Zadar, Rijeka) koja pripremaju buduće nastavnike stranih jezika i znanstvenike u primijenjenoj lingvistici.